

Pápež vyhlásil za svätú prvú Indku

VATIKÁN. Katolícka cirkev má od včera o štyroch svätých viac. Medzi osobnosťami, ktoré pápež Benedikt XVI. svätorečil, je aj prvá Indka. Indická mníška Alfonsa zomrela v roku 1946 vo veku nedožitých

36 rokov. Jej život sužovali choroby, ale aj tak bola známa súcitom s inými trpiacimi. Katolícka cirkev usúdila, že mníška po smrti vykonalala viacero zázrakov, keď sa k nej modlili veriaci. (reuters)

Pohľadom Milana Ormandíka

V každom tvorivom období ma zaujali iné diela a iní výtvarníci.

Môžem však povedať, že z poslednej cesty po Ríme ma zaujali vatikánske múzeá. Majú bohaté zbierky antického umenia, v ktorých boli vsunuté aj zbierky moderného umenia. A čo ma zaujalo najviac? Bola to Sixtínska kaplnka s Michelangelovými freskami. Najmä freska Posledný súd bola pre mňa bomba. Aj keď som to dielo videl reprodukované mnohokrát, predsa len pozeráť sa na originál... Dalo by sa povedať, že to bolo pre mňa veľkým ľudským a umeleckým zážitkom.

A čím ma Posledný súd oslovil? Svojou výtvarnou a ľudskou vý-

povedou, ktorá je - myslím - absolútne nadčasová.

A tiež geniálnym spracovaním, ktoré Michelangelo do tejto maľby vložil. Neoslovila len ľudí v čase svojho vzniku. Je to také dobré dielo, že si nájde v každom období svojich obdivovateľov bez ohľadu na čas, keď bolo vytvorené. Na mňa pôsobil Posledný súd veľmi monumentálne a veľmi sugestívne. A vôbec, povedal by som, že celá Sixtínska kaplnka sama osebe pôsobí na človeka magicky a Michelangelov biblický odkaz pretrváva dodnes.

Sú v nej, samozrejme, aj iné stropové maľby či fresky, ale Posledný súd na mňa zapôsobil najviac. PRAVDA, 11.10.2008

Sokol oslavuje

Trnavský arcibiskup Ján Sokol oslávil 75.

narodeniny už vo štvrtok. Jeho deň bol však bežný, oslavu naplánoval nadnes.

„Pán arcibiskup začal deň ako zvyčajne. O siedmej hodine mal svätú omšu v kaplnke Arcibiskupského úradu, kde po jej skončení prijal aj prvé gratulácie. Potom odcestoval na zasadnutie Stálej rady Konferencie biskupov Slovenska, „povedali nám o Sokolovom jubileu na jeho sekretariáte. Pokiaľ ide o oslavu, arcibiskup nachystal pohostenie pre pozvaných hostí až nadnes.

Spoločnosť sa stretne hneď po dopoludňajšej slávnostnej omši, na ktorej sa Sokol poďakuje Bohu za dožitých 75 rokov. Splnil si už i povinnosť uloženú kanonickým právom a pápeža požiadal o uvoľnenie z funkcie. Ako nám na úrade prezradili, Sokol nič osobné nepriložil a všetko ponechal na rozhodnutie pápeža.

(mš)

Plus jeden deň, 11.10.2008

30 rokov od zvolenia Karola Wojtylu za pápeža

Vatikán zverejnil doteraz nie príliš známy fakt, pápeža Jána Pavla II. sa v roku 1982 pokúsili zraníť nožom. Stalo sa to v portugalskej Fatime a útočníkom bol fanatický kňaz zo Španielska. Iba rok predtým pápež prežil atentát Turka Aliho Agču. Práve dnes uplynulo 30 rokov, čo sa kardinál Karol Wojtyla stal prvým slovanským pápežom v histórii.

(Začiatok archívneho záznamu z Vatikánu, 16.10.1978)

AA: „Neviem či sa dokážem dobre vyjadriť vo vašom, teda našom talianskom jazyku. Ak sa pomýlim, opravte ma.“

(Koniec archívneho záznamu z Vatikánu, 16.10.1978) Jozef Hal'ko, cirkevný historik: „Ján

Pavol II. bol mužom komunikácie horizontálnej aj vertikálnej. Vertikálnej v tom zmysle, že to bol človek hlboko zakorenený v Bohu.“

Stanislav Vojtko, riaditeľ Inštitútu rodiny: „Práve spomína sa na jednej apoštolskej ceste v Afrike, že keď videl určitú osadu a keď videl biedu týchto ľudí, stiahol si svoj cenný pastiersky pápežský prsteň a dal ho, aby sa predal.“

Ján Pavol II. inicioval vznik mnohých Inštitútov rodiny po celom svete. Jeden z nich už štyri roky funguje aj na Slovensku.

Stanislav Vojtko, riaditeľ Inštitútu rodiny: „Venujeme sa novému študijnému programu Náuka o rodine. Sociálna oblasť, tam sa snažíme pomáhať rodinám funkč-

ným, ale aj tým, ktorí sú v kríze.“

Jeho pontifikát bol tretí najdlhší v histórii, trval 26 rokov 5 mesiacov a 17 dní.

Jozef Hal'ko, cirkevný historik: „To finále toho pontifikátu bolo zaujímavé tým jeho utrpením, z celého sveta, z celej cirkvi, ale myslím, že aj mnohých ľudí mimo cirkvi sa stala jedna veľká rodina, ktorá sa modlila za svojho otca. A práve spôsob, akým znášal svoje utrpenie, povzbudil mnohých trpiacich ľudí k tomu, aby oni ho znášali podobne, že Boh je prítomný a čokoľvek sa s nami deje, môžeme mu pozitívne obeť.“

Eubica Pilzová

TV Markíza, 19:20, 16.10.2008

Eštebáci chodili, aby vykázali činnosť

Spojenec prenasledovaných veriacich, alebo agent ŠtB? Sympatizant fašistického režimu, alebo kňaz, ktorý sa obetoval pre druhých? Arcibiskup Ján Sokol poskytol Pravde pri príležitosti svojich 75. narodenín rozhovor. O svojich kontaktoch so Štátnou bezpečnosťou, postoji k prezidentovi Jozefovi Tisovi, aj o viac ako 50 rokoch kňazskej služby.

Požiadali ste Vatikán o uvoľnenie z funkcie. Kto bude novým trnavským arcibiskupom? Koho navrhnete pápežovi ako svojho nástupcu?

Keď biskup dovŕši 75 rokov, podľa cirkevného práva je povinný odovzdať svoj úrad Svätému otcovi, ktorý rozhodne.

Cítite sa na to, aby ste ešte pokračovali v úrade?

Nechám to na Svätého otca.

V kňazskej službe ste viac ako 50 rokov. Čo na nej bolo najťažšie - celibát, sľub poslušnosti, nepriaznivý režim?

Teraz je to už 52. rok. Najťažšie bolo, že som musel svoju prácu v minulom režime robiť takpovediac inkognito.

Ale ja som taká povaha, že aj to mi dodávalo elán. Vytvorili sme veľkú partiu veriacich - bolo nás 200 až 300 - stretávali sme sa. Lebo na ohník musíte prikladať polienka, ak chcete, aby horel. Mali sme tam jedného, ktorý bol v klube bratislavských turistov. A tí mali v Bratislave na Špitálskej ulici krásne priestory. Tam sme sa stretávali. Keby nás boli načapali, tak by sme jednoducho povedali, že sa to stretli turisti. Najťažšie teda bolo, že sme sa nemohli slobodne kontaktovať a vzájomne sme nemohli slobodne komunikovať.

Je niečo, čo by ste s odstupom času ako kňaz dnes urobili inak?

Ja som sa snažil pre druhých ľudí žiť. To mi vždy dávalo energiu, to bolo mojím poslaním. *

Ako ste vnímali obvinenia zo spolupráce so Štátnou bezpečnosťou?

Prežívam tieto útoky pohľadom večnosti, pohľadom na kríž a vierou. Kto chce byť alter Kristus - druhým Kristom, musí vedieť prijať nielen Hosana (volanie na oslavu, pozn. red.), ale aj Ukrižuj ho! Vtedy je v plnej miere druhým Kristom.

Ako to teda bolo s vami a s ŠtB? Keď táto kauza prepukla, najprv ste spoluprácu popreli, potom váš úrad kontakty priznal, ale s tým, že príslušníci ŠtB si ich s vami vynuovali...

Mňa veľmi často ako kaplána predvolávali na Februárku (do centrály ŠtB, pozn. red.). Môžem vám pred Pánom Bohom aj svätou cirkvou povedať, že spoluprácu mi ponúkali jediný raz. A to v roku 1970, keď som bol za Dubčeka prefektom v seminári. Vtedy, v roku 1968, mal pán biskup voľnú ruku, tak vymenil všetkých predstavených. Medzi novými vymenoval aj mňa. Hoci som nemal veľký záujem, ja som chcel byť medzi ľuďmi. Chcel som robiť vidiecku pastoračiu. V tom roku 1970 mi povedali, že by sa môjmu odchodu z funkcie prefekta v seminári dalo zabrániť, mohol by som ostať, keby som podpísal. Nepodpísal som za žiadnu cenu, a preto som bol z funkcie odvolaný. Ja som s ŠtB nikdy nespolupracoval.

Viac vás eštebáci na spoluprácu neprehovárali?

Potom sa občas zastavili. Ale odtedy mi nič neponúkli, žiadnu spoluprácu. Nikdy.

A čo od vás chceli?

Tvářili sa: aha, aj tu sa niečo deje. Ale bolo vidno, že nič nechcú. Ale keďže brali plat, nemohli celý deň sedieť na Februárke so založenými rukami. Museli ísť do terénu. Museli vykázat nejakú činnosť.

Takže dokumenty, ktoré sú v Ústave pamäti národa, nie sú podľa vás dôveryhodné?

Nie.

Nikdy sa vás eštebáci nepýtali na ľudí z podzemnej cirkvi alebo na kolegov kňazov?

Nie, nikdy. Oni obyčajne prišli s nejakou nepodstatnou zámenkou. Bolo vidieť, že sa zastavili len preto, aby nesedeli vo svojom úrade. Išli do terénu.

Prečo potom práve vy ste zaznačený v Ústave pamäti národa ako agent?

Ale kedy až? Deň pred zverejnením môjho vymenovania za arcibiskupa 24. júla 1989!

Takže tie dokumenty sú podľa vás zmanipulované?

Ja len hovorím, že nie sú pravdivé. Navyše v mojom zväzku nič nie je. Ja

som im nikdy spoluprácu nepodpísal.

Kto mohol mať záujem na tom, aby bolo vo zväzkoch vaše meno a s akým cieľom?

Viete, ja som bol vždy persona non grata, neželaná osoba. To preto, lebo som bol podľa nich vždy veľmi horlivý. Tvrdili, že mám veľa kontaktov, dlho sedím v spovednici, mám kontakty na tajnú cirkev, na Vatikán.

A čo finančné dary, ktoré vám mala ŠtB dávať za informácie, alebo účtenky za obcerstvenie, ktoré vám mali zaplatiť?

Pozrite sa, napríklad kávu ja vôbec nepijem. Podľa tých účtov by som jej musel vypiť hektolitre.

V Poľsku mal podobnú aféru pre spoluprácu s tajnou službou jeden z biskupov. Ten sa však vzdal úradu.

On to nezvládol nervove. Hoci ho ľudia podporovali. Potom to dal na súd.

Prečo sa nesúдите o svoju pravdu aj vy?

Rozprával som sa s doktorom Jánom Čarnogurským a vidím, že je to zbytočné.

Ako je to s vašim postojom k slovenskému štátu?

Keď som vlani hovoril o blaho-byte v slovenskom štáte, hovoril som o skúsenosti, ktorú som mal ako dieťa. Navyše aj v dejepise, myslím pre 7. ročník, ktorý napísali páni Dušan Kováč a Ivan Kamenec, moji kritici, sa uvádzajú podobné tvrdenia. Chyba bola v tom, že keď som o tom hovoril v televízii, nedostal som otázku, čo hovorím na deportácie Židov. S tým nemôže nikto súhlasiť, to bolo neľudské.

Prečo stojíte na strane obhajcov prezidenta Jozefa Tisa?

Viem len od vysokopostaveného duchovného, ktorý sa to dozvedel od dôveryhodného človeka, že za Tisom boli židovskí rabíni a prosili ho, aby neodstupoval, pretože ak odstúpi, bude ešte horšie. Tiso zachraňoval, čo mohol.

Tiso však podľa niektorých historikov vedel o odsunoch Židov do koncentračných táborov a nezabránil im.

Keď sa to dozvedel od biskupa Buzalku, hneď pozastavil všetky deportácie. Ťažko povedať, či Tiso o usmrcovaní ľudí v koncentračných táboroch vedel. Toto treba celé ešte skúmať

a hľadať materiály v archívoch.

Vy by ste ako konali?

Nikdy by som nedovolil nikomu siahnúť na život.

Neprekáža vám, že sa k Tisovi hlásia ultrapravicoví radikáli, často takí, ktorí o histórii nič nevedia?

To neschvaľujem. Aj keď o mne povedali, že som im dal požehnanie. Bol 14. marec. Išiel som si tento historický fakt pripomenúť - že Slováci konečne po stáročiach dostali svoju samostatnosť. Bolo tam veľa ľudí. Medzi poslucháčmi stáli aj ľudia v čiernom (zástupcovia Slovenskej pospolitosti, ktorá je dnes už zakázaná; pozn. red.). Na výzvu moderátora sa predstavili, kto sú. Na záver celého stretnutia ma moderátor vyzval, aby som sa pomodlil a dal všetkým prítomným požehnanie. Ja som vystrel ruky a požehnal som všetkým.

Nebola chyba, že ste išli celebrotovať omšu za Tisa, keďže je to kontroverzná osobnosť?

Svätá omša sa slúži za každého človeka, za ktorého požiadajú odsúžiť.

Ján Sokol (75).....

Narodil sa 9. októbra 1933 v Jacovciach (okres Topoľčany). Po desiatich rokoch vo funkcii kaplána ho vymenovali za prefekta (predstaveného) kňazského seminára v Bratislave. Na začiatku normalizácie, v roku 1970, sa stal znovu kaplánom v Sereďi, kde neskôr pôsobil ako správca farnosti a dekan. V roku 1988 ho zvolili za biskupa. Od toho istého roku je v registračných protokoloch vedený ako agent Štátnej bezpečnosti. Spoluprácu s tajnou službou odmieta. Sokol bol od roku 1989 bratislavsko-trnavským arcibiskupom. Po rozdelení diecézy vo februári 2008 je trnavským arcibiskupom. Pri príležitosti 75. narodenín požiadal pápeža v zmysle kanonického práva o uvoľnenie z úradu. Pápež ho môže poslať do dôchodku alebo nechať v úrade.

Ja som sa snažil pre druhých ľudí žiť. To mi vždy dávalo energiu

Viem len od vysokopostaveného duchovného, ktorý sa to dozvedel od dôveryhodného človeka, že za Tisom boli židovskí rabíni a prosili ho, aby neodstupoval, pretože ak odstúpi, bude ešte horšie. Tiso zachraňoval, čo mohol.

Zuzana Petková
Diana Schniererová
PRAVDA, 13.10.2008

Nečudujme sa, hrávalo sa tu „calcio storico“

Je staršie ako klasický futbal a je pravdepodobné, že v tejto časti Apeninského polostrova by nás v ňom zdolali.

Calcio storico. V doslovnom preklade futbal v kostýme. To pre oblečenie.

Nik už nevie vysvetliť prečo, ale stále sa hrá v nohaviciach v stredovekom „strihu“, totožných, aké má trebárs vatikánska Švajčiarska garda.

Svoj pôvod má v stredoveku, hralo sa už v 13. storočí, obľubu si získalo hlavne v severovýchodných a východných oblastiach Apeninského polostrova, hlavne v časti Emilia Romagna, v Benátsku a Toskánsku. Najprv u chudobných, potom ju hrala i šľachta, trebárs pre Mediciovcov bola lahôdkou, hrali ju dokonca i pápeži Klement VII., Leo XI. a Urban VIII.

Hra dlho nemala pravidlá, prvé oficiálne vydal v roku 1580 Giovanni di Bardi.

Hrá sa na veľkom priestranstve, proti sebe nastupujú 27-členné tímy, rozlíšené farbou nohavíc. Zápas pripomína skôr ragby či pouličné nepokoje.

Muži sa vávajú v piesku, zápasia, režu sa hlava-nehlava, mnohokrát, keď vzkypia nervy, sa regulárne mlátia, neraz máte dojem, že nezáležiac na tom, kde je práve lopta.

Cieľom je dopraviť loptu - rukami, nohami, hádzaním, behom či kopaním - do vyznačeného kruhu na zadnej čiare súpera. Úspešný tím získava bod, tzv. caccia. Po každom bode si tímy menia strany, aby nik nemal väčšiu výhodu slnka či vetra. Keďže zápas sa niekedy zvrháva do ťažko kontrolovateľných koľají, dohliada naň jeden hlavný rozhodca, šesť postranných a majster poľa, niečo ako delegát zápasu.

Ak sú hlavy hráčov príliš rozhorúčené, postranní rozhodcovia ich polievajú vodou.

Časy sa však menia. Ak chcete vidieť calcio storico dnes, máte na to jedinou šancu už len vo Florencii. Každoročne v treť júnový týždeň sa na tamojšom námestí Santa Croce - v roku 1739 na ňom bola hrou hore obnažených vyšportovaných chlapov nadšená rakúska cisárovná Mária Terézia - v provizórnej aréne uskutočňuje turnaj štyroch tímov - Torneo dei Quattro Quartieri.

Nuž, po tom všetkom sa asi nemôžeme čudovať štýlu hry, s akým na nás vyrukovali hráči San Marína v minulom roku. A s akým sa možno vytrasia i dnes. Veď tu bývalo calcio storico doma. . .

Šport, 11.10.2008

Asi 20 ľudí dnes spomínalo v Bytči na prezidenta slovenského vojnového štátu a kňaza Jozefa Tisa

Asi 20 ľudí dnes spomínalo v Bytči na prezidenta slovenského vojnového štátu a kňaza Jozefa Tisa, ktorý sa pred 121 rokmi v meste narodil. Jeho prívrženci, zväčša nacionalisti zo Slovenskej pospolitosti, sa zastavili pred kostolom. Odtiaľ ich však vykázala mestská polícia, lebo radnica spomienkové podujatie na tomto mieste zakázala. Potom sa presunuli pred neďaleký Tisov rodný dom.

Rádio Slovensko, 18:00, 12.10.2008

Belousovová kritizovala Maticu

Slovensko by malo zrevidovať politiku k slovenskej menšine, tvrdí podpredsedníčka SNS.

Matica slovenská ani Dom zahraničných Slovákov si podľa prvej podpredsedníčky SNS Anny Belousovovej neplnia dostatočne svoju úlohu voči Slovákom, ktorí žijú za hranicami Slovenska. Podľa

nej stačí, aby sa poskytli rodákovi učebnice slovenčiny, alebo sa zorganizovali pobyty detí na Slovensku. Je tiež presvedčená, že naši krajanovia potrebujú predovšetkým slovenských učiteľov a kňazov. „Keď naši kňazi chodia do Afriky, prečo by nemohli ísť medzi našich,“ opýtala sa. (sita), SME, 13.10.2008

Katolícka univerzita vylúčila študenta za údajné nakrúcanie porna

RUŽOMBEROK (ČTK) - Zástupcovia Katolíckej univerzity v Ružomberku v uplynulých dňoch vylúčili zo štúdia poslucháča, ktorý vraj pred časom natočil pornografický film. Študent tak totiž podľa nich poškodil dobré meno školy. Údajný previnilec sa môže proti rozhodnutiu univerzity ešte odvolať. O vylúčení študenta informoval hovorca školy Vladimír Buzna.

„Poslucháči univerzity sa pri zápise do prvého ročníka zavazujú, že budú rešpektovať katolíckeho ducha univerzity a jej hodnoty. Svojím vystupovaním v zmienenom videu, ktoré mal natočiť vo svojom voľnom čase v letných mesiacoch v zahraničí, sa (študent) spreneveril všetkému, čomu sa dobrovoľne zaviazal pri začiatku svojho štúdia,“ napísal vo svojom vyhlásení rektor Tadeusz Zasepa. Podľa Buznu

na natočenie pornofilmu upozornil predstaviteľov školy ďalší z jej študentov. Po zvážení dostupných informácií vysokoškolačka začiatkom októbra napokon zo štúdia vylúčili. Buzna nevedel spresniť, dokedy sa môže študent proti svojmu vylúčeniu odvolať.

Údajný previnilec však podľa internetového portálu cas.sk natočenie pornografického filmu odmietol. „Je pravda, že ten mladík sa na niektorých fotografiách na mňa podobá, ale nie som to ja. Nehral som v tom filme. Nieкто sa mi chce pomstiť,“ citoval portál vylúčeného študenta.

„Poslucháči univerzity sa pri zápise do prvého ročníka zavazujú, že budú rešpektovať katolíckeho ducha univerzity a jej hodnoty

Tadeusz Zasepa, rektor Katolíckej univerzity **PRAVDA, 14.10.2008**

Je to on?

Ak sa dokáže, že porno nenakrútil mladík, bude môcť doštudovať

RUŽOMBEROK - Veci sa pohli dopredu! Po kritike, že Katolícka univerzita vylúčila študenta zo školy len na základe domnienok o nakrúcaní gay porna, sa obe dotknuté strany stretli.

Ak mladík dokáže, že na chúlостivých záberoch nie je, univerzita mu umožní doštudovať.

Katolícka univerzita v Ružomberku stojí za vyhlásením, že mladíkovi zatiaľ pozastavuje možnosť študovať. No zároveň sme sa dozvedeli od nášho zdroja, že chúlостivé zábery dajú preskúmať odborníkom. Ak sa dokáže, že na záberoch nie je ich študent, bude môcť ďalej študovať.

„Ja som naozaj porno nenakrúcal a chcem len dokončiť školu,“ tvrdí mladík. Zároveň nám na univerzite tvrdili, že nemajú nič proti žiadnemu študentovi, neskúmajú nikoho orientáciu, len sa každý študent musí správať bezúhonne a v súlade so štatútom Katolíckej univerzity.

Medzi študentmi sa o chúlостivých záberoch rozpráva, ale nájdu

sa aj takí, čo o tom vôbec nepočuli. „Aké fotky, ja som nič nepočul,“ reagoval prekvapene študent prvého ročníka Maroš (19). No hlúčik študentov pred školou o afére vedel: „Na niektorých záberoch sa nám zdá, že je to on, na iných však vôbec nie.“

Ak je to naozaj on, musel rátať s tým, že to raz praskne. „Aféra sa prevalila v pondelok, keď sa Katolícka univerzita dostala k škandalóznym fotografiám, na ktorých je údajne jej študent. Ten to rázne odmieta.

RASŤO MICHALKO
Plus jeden deň, 15.10.2008

Pornoaféra na Katolíckej univerzite

Nechutné prepieranie špinavej bielizne na ružomerskej Katolíckej univerzite. Jej vedenie sa bude musieť v najbližších dňoch zaoberať veľmi chúlостivým problémom. Jeden zo študentov univerzity totiž obvinil druhého, že cez leto nakrútil v zahraničí tvrdé gay-porno.

Táto aféra v týchto dňoch doslova postavila do pozornosti vedenie univerzity. Jej štatút totiž hovorí, že každý študent sa svojím štúdiom zavazuje, že bude rešpektovať katolíckeho ducha univerzity a jej hodnoty.

„Určite je to on, veď ho poznám. Vybavoval mu to nejaký jeho známy, ktorý tam chodí nakrúcať takéto filmy pravidelne. Nakrúcali to cez prázdniny v Nemecku a on sa netají tým, že je gay,“ povedal študent, ktorý poskytol fotografie redakcii s priznaním, že ho tiež priťahujú muži i ženy. Obvinený kolega na svojej internetovej stránke, ktorá figuruje aj v skupine gay priatelia totiž uvádza, že je bisexuál. Účinkovanie vo filme však popiera. „Je pravda, že ten mladík sa na niektorých fotografiách na mňa podobá, ale nie som to ja. Nehral som v tom filme. Nieкто sa mi chce pomstiť,“ povedal obvinený študent.

Ak sa preukáže, že študent v porne hral, porušil pravidlá univerzity. V imatrikulačnom sľube sa totiž zaviazal, že bude žiť a konať v súlade s charakterom univerzity, jej štatútom, že sa bude usilovať hľadať pravdu, krásu, lásku k vede, umeniu a ochranu ľudskej dôstojnosti.

Účinkovaním v porne to však porušil. Teraz v pondelok zasadne na univerzite disciplinárna komisia, ktorej bude musieť obvinený dokázať, že v tvrdom porne naozaj nehral.

Mário Kaprálik, Nový čas, 13.10.2008

Rabín Cohen - Víťaz týždňa

Na synode katolíckych biskupov v Ríme po prvýkrát v histórii prehovoril žid. Hlavný rabín Haify Šear Jašuv Cohen varoval pred zničením Izraela a nevyhol sa ani kritike pápeža Pia XII.

SME, 11.10.2008

Rusko ruší cirkevné organizácie

Ruské ministerstvo spravodlivosti chce zrušiť 56 cirkevných organizácií, ktoré úrady neinformovali o svojej činnosti, ako to vyžaduje nový zákon o mimovládnych organizáciách. Zrušená má byť aj katolícka organizácia Caritas International a niekoľko evanjelických a moslimských skupín.

(sita/afp), SME, 17.10.2008

Spory o biskupovi Vojtaššákovi

Bol biskup Vojtaššák zločinec alebo svätec? Dvaja historici o ňom hovoria v novej knihe. Tá obsahuje aj dokumenty, podľa ktorých sa tento biskup počas vojnového Slovenského štátu podieľal na arizácii židovského štátu podielku. Katolícka cirkev, ktorá ho chce blahorečiť, jeho vinu odmieta.

Ján Vojtaššák bol biskupom počas vojnového Slovenského štátu. Po vojne ho v pochybnom súdnom procese odsúdili na 24 rokov väzenia. 30 rokov po jeho smrti ho ako mimoriadnu osobnosť navrhol pápež Ján Pavol II. na blahorečenie.

Ján Vojtaššák

biskup počas vojnového Slovenského štátu (1939-1945)

To však vyvolalo nesúhlas najmä židovskej obce a časti odborníkov. Historici Ján Hlavinka a Ivan Kamenec argumentujú, že biskup Vojtaššák sa podieľal na arizácii Baldovských kúpeľov po židovskom majiteľovi Friedovi. Katolícki historici dokumenty spochybňujú.

Ján Hlavinka, historik Dokumentačného strediska holokaustu: „V podstate aktívne vystupoval ako právny zástupca arizátora Rímskokatolíckeho Spišského biskupstva.“

Euboslav Hromják, historik Katolíckej cirkvi: „Išlo nie o arizáciu, ale o riadnu kúpno-predajnú zmluvu v čase, kedy Baldovské kúpele boli v krachu.“

Blahorečenie človeka je podľa cirkevného práva mimoriadna udalosť. Blahorečením sa totiž stáva predmetom kultu, teda veriaci ho uctievať podobne ako svätých. Historici sa nechceli vyjadriť k tomu, či by sa po predložení dokumentov malo blahorečenie biskupa Vojtaššáka pozastaviť.

Ján Hlavinka, historik Dokumentačného strediska holokaustu: „Jedná sa o kompetenciu rímskokatolíckej cirkvi.“

Euboslav Hromják, historik Katolíckej cirkvi: „Obvinenie z arizácie je typické v časech komunistického režimu. Bolo súčasťou boja proti katolíckej cirkvi.“

Proces blahorečenia biskupa Vojtaššáka bude pravdepodobne trvať dlhšie. Vatikán totiž veľmi podrobne skúma aj dokumenty z obdobia jeho pôsobenia počas vojnového Slovenského štátu.
Rado Igaz, TV Markíza, 19:00, 15.10.2008

Búranie žilinskej fary vyšetruje polícia

ŽILINA (jal) - Národnou kultúrnou pamiatkou naďalej zostáva žilinská stará fara, ktorá však už nestojí na svojom mieste v centre mesta. Jej osud pred tromi mesiacmi definitívne spečatili bagre v rámci výstavby nového obchodného centra. Podľa pamiatkarov tak ochrana bývalej historickej budovy už nemá zmysel. Kauzu rieši polícia.

Podľa stavebného povolenia mala byť stará fara rozobratá tak, aby sa dala znovu postaviť. Rozoberanie budovy bagrami jej obnovu však už neumožní. Sutiny vyviezli na skládku.

Posledný zverejnený návrh obchodného komplexu Hrad, ktorý chce pri Farských schodoch postaviť podnikateľ George Trabelssie, so starou farou počíta. Je to však už len replika historickej budovy, podľa odborníkov je teda nereálne, aby bola chránená ako národná kultúrna pamiatka. „Stará fara už neexistuje, nie je zachovaná pôvodná hmota ani klenba, nie sú zachované steny, múry ani vonkajšia dekorácia,“ hovorí riaditeľ Krajského pamiatkového úradu v Žiline Miloš Dudáš. Tiež je za to, aby bol ochranný štatút neexistujúcej pamiatky zrušený. „Neviem si predstaviť, aby sme chránili novostavbu,“ dodal šéf žilinských pamiatkarov.

Starú faru bagre zničili v čase, keď proces vyhlásenia za národnú kultúrnu pamiatku vrcholil. Minister kultúry potvrdil, že je pamiatkou, ale až vtedy, keď už fara nestála. Generálny vikár Žilinskej diecézy Ladislav Stromček hovorí, že spôsob, akým

investori budovu zbúrali, ich nemilo prekvapil.

„Sme z toho nešťastní, nechceli sme, aby budovu takýmto spôsobom odstránili, ale aby sa citlivo rozobrala a urobil sa tam kvalitný archeologický prieskum,“ povedal Stromček.

Povolenie na rozobratie fary vydalo mesto Žilina. Práce zabezpečil investor. Podľa hovorkyne investora Ivany Strelcovej ručne rozobrali strechu, trámy, okná, urobili odliatky.

Dodala, že stavebná komisia zakázala ďalšie ručné práce pre narušenú statiku, preto nastúpili buldozéry. Jedným z dôvodov na odstránenie starej fary bol hĺbkový archeologický, historický a pamiatkarský výskum, ktorý sa nakoniec neuskutočnil. Strelcová tvrdí, že rozhodnutie o archeologickom prieskume od pamiatkarov dodnes nedostali. Šéf žilinských pamiatkarov oponuje, že predpisovať výskum v znehodnotenej lokalite, kde ostala 1,5-metrová jama, už nemalo význam.

Kauzou starej fary sa zaoberá aj polícia. Potvrdil to Radko Moravčík, zástupca žilinskej policajnej hovorkyne. Pamiatková inšpekcia podala na rímskokatolícku cirkev trestné oznámenie, že sa k objektu nesprávava ako k národnej kultúrnej pamiatke. Druhé na neznámeho páchatela pre znemožnený archeologický prieskum.

Sme z toho nešťastní, nechceli sme, aby budovu takýmto spôsobom odstránili, ale aby sa citlivo rozobrala a urobil sa tam kvalitný archeologický prieskum Miloš Dudáš, šéf žilinských pamiatkarov. **PRAVDA, 14.10.2008**

Kapitulská ulica

Veľa návštevníkov Bratislavy a určite aj veľa obyvateľov nášho hlavného mesta o Kapitulskej ulici nič nevie a možno ju ani nikdy nenavštívili. Pritom táto ulička leží priamo v srdci Starého Mesta a disponuje neuveriteľnou atmosférou. Keď ju niekedy navštívite, dýchne na vás stará Bratislava, tak ako vyzerala pred päťdesiatimi alebo až osemdesiatimi rokmi. Domy v tejto ulici sú schátrané, sčasti opustené a ich majiteľom je zväčša cirkev. Nenájdete tu žiadne obchody ani kaviarne a ľahko môžete získať

pocit, že ste sa ocitli v inom svete, ktorý má vlastné pravidlá a život okolo ho vôbec nezaujímá. Čo bude s Kapitulskou? Otvoria sa niekedy romantické opustené dvory a priechody, začnú fungovať hradby, prenikne sem niekedy život? Komu tento stav vlastne vyhovuje? Prečo sa tu už dlhé roky nič nedeje a Kapitulská aj s celou svojou schátranou romantikou pôsobí skôr ako hanba celého mesta a cirkvi? Prečítajte si článok Doroty Kráčkovej a dozviete sa viac.

Dušan Taragel, TV OKO, 16.10.2008

Zabudnutá ulička

Akoby tadiaľto ešte včera prešiel koč. Prechádzka po Kapitulskej ulici pri Dóme sv. Martina vyzerá ako cestovanie v čase. Občas tento vstup do starej Bratislavy preruší len hlúčik turistov, ktorí si prídu fotiť romantické zákutia a rozpadnutý palác. Kamenná dlažba, starodávne domy a tiché úzke dvory pripomínajú scény z filmov. Kapitulska je asi jedinou a poslednou ulicou v Bratislave, ktorá sa nemení, či všade naokolo zúri stavebný boom, alebo nie.

Ak sa niekto pozastaví nad tým, že v centre Bratislavy, hneď za rušnou Staromestskou, je tichá a starobylá ulička, na ktorej sa nenachádzajú žiadne obchody, kaviarne, či dokonca firmy, vysvetlenie je jednoduché. Väčšina parciel a domov tu vždy patrila cirkvi. Ešte aj dnes v čase obeda vidno mužov v sutanách, ktorí prechádzajú z jednej budovy do druhej - nachádza sa tu bohoslovecká fakulta, kňazský seminár, farský úrad a nezvyčajnou architektúrou vás upúta budova Collegium Emericanum, ústav, ktorý pripravoval gymnazistov na štúdium teológie.

Kapitulska vždy bola ulicou kňazstva a dodnes je - a to je jej šťastie aj slabosť.

Zrejme najstaršia

Kapitulsú ulicu môžeme smelo označiť za jednu z najstarších ulíc Bratislavy, ak nie najstaršiu. Začala vznikáť v rovnakom čase s Michaliskou, zrejme už v prvej polovici štrnásteho storočia. Vtedy sa začali stavať hradby a ulice, ktoré od mesta pôvodne na hrad viedli, spájala práve Kapitulska.

„Máme presný údaj o tom, kedy už táto ulica existovala vďaka tomu, že sa sem preniesla kapitula z Hradu. To bolo v roku 1204,“ hovorí Vladimír Tomčík zo združenia Devínska brána, ktoré propaguje historický odkaz minulosti.

Kapitula, teda zbor kanonikov, najprv sídlila na hradnom vrchu, keďže sa však vďaka tomu stávala terčom stredovekých vojenských útokov, z bezpečnostných dôvodov pápež povolil jej presťahovanie. „Množstvo ľudí, ktorí sem, za hradby, chodievali na bohoslužby, podľa historických dokladov ohrozovalo hrad,“ vysvetľuje Tomčík. Po pre-

st'ahovaní bolo nutné postaviť tu väčší kostol, a tak sa začalo s prestavbou románskeho kostola Svätého Salvatora na gotický dóm. Písal sa rok 1311.

Krčma tu nikdy nebola

Po tom, ako sa v štrnástom storočí začali stavať mestské hradby, sa Kapitulska začala nazývať uličkou za hradbami, ľudovo cvinger. S hradbami je dodnes pevne spojená, hoci dnes už len reťazami na zamknutých bránach. Hradby sú zavreté od roku 2001 a chátrajú. Mesto ich plánuje rekonštruovať od domu práve po spojnicu Kapitulskej a ulice Na vršku. Peniaze na to však nie sú, mestský investor pamiatkovej obnovy Paming požiadal ministerstvo kultúry o grant.

Mnohí obyvatelia Bratislavy dodnes hovoria, že tu sídlil kat. Mal by to byť dom na čísle štyri. „To je legenda. Na cirkevnej ulici by nikdy nečistý človek, za akého kata v stredoveku pokladali, nemohol žiť. Bol totiž aj šarhom, staral sa o čistotu ulíc a prevádzkoval mestský nevestinec,“ vysvetľuje Vladimír Tomčík. Katov dom sa nachádza o niekoľko ulíc nižšie, na Baštovej 7.

Na Kapitulskej, naopak, v stredoveku prekvitalo vzdelanie. Bola tu prvá škola v meste, označovaná ako gymnázium. Chodili sem nielen kňazi, ale aj deti mešťanov. Neskôr tu bola prvá právnická fakulta, ktorú sem preniesli z Trnavy. Akadémia, ktorá mala okrem toho ešte aj bohosloveckú fakultu, sa stala základom pre vznik Alžbetínskej univerzity, ktorá bola predchodcom dnešnej Univerzity Komenského.

Pri obraze toho, ako dnes ulica vyzerá, Tomčík dodáva: „Žilo tam kedysi viac ľudí ako dnes. Ale krčma tu nikdy nebola povolená.“

Dejiny devastácie

Väčšina domov, ktoré na Kapitulskej sú, je kultúrnou pamiatkou. „Keď si pozriete mapu pamiatok, tu sa to len tak červenie,“ hovorí Ivo Štassel, riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok. Asi len päť domov pamiatkami nie je, medzi ne patrí napríklad novšia budova so sochou antického štátnika na fasáde.

Ulica, navyše aj plošne chránená - nachádza sa v pamiatkovej rezervácii, je však snom aj nočnou morou pamiatkárov. „To, ako dnes táto ulica vyzerá, je tým, že takmer všetky objekty sú cirkevné a cirkev sa správa opatrne. So svojím majetkom nehanzuje. Je v tom istá zotrvačnosť, ktorá je dobrá práve v tom, že na cirkevnom objekte sa vždy zachová najviac historických substancií,“ hovorí Štassel.

Cirkev nerada predáva svoj majetok, správa sa viac ako správca. „Je to silná zásada, čo je na jednej strane dobre. Ale čo hlavne pomohlo ulici pred devastáciou, je nedostatok peňazí. Na prvý pohľad budovy, ktoré na Kapitulskej sú, vyzerajú zle, ale sú zachované od gotických základov až po staré mosadzné kľučky.“

Najhoršie obdobie pre domy nastalo v dvadsiatom storočí, vtedy sa začala ich masívna devastácia. Štát, ktorý majetok cirkvi znárodnil, sa totiž oň nestaral, a keď ho cirkev po roku 1989 dostala naspäť, bol v takom stave, že niektoré cirkevné inštitúcie chceli podniknúť právne kroky.

„V tých časoch to nebolo jednoduché, mnohí cirkevní predstavitelia boli nahnevaní. Štát im vrátil ich majetok v zlom stave a keď chceli začať s obnovou, ešte ich aj v tom obmedzoval - určoval, ako majú postupovať, čo musia zachovať a podobne. Navyše cirkev často dotácie na obnovu nedostávala, kritériá boli jednoducho nastavené tak ‚objektívne‘, že nikto nechcel uprednostňovať cirkev,“ spomína Štassel. Mnohé z cirkevných budov sa nakoniec obnovovali iba vďaka tomu, že niektoré organizácie v zahraničí posielali tým na Slovensku to, čo vybrali od veriacich. To však nebol jediný problém cirkvi - potom prišli nájomníci. „Mnohí mali papier ešte z národných výborov, že v tých bytoch, ktoré sa vracali cirkvi, môžu žiť,“ hovorí Štassel. Na druhej strane, cirkev však chcela svoj majetok späť a jediným spôsobom, ako sa mohla nájomníkov zbaviť, bolo nájsť im náhradné bývanie. To sa ešte dodnes v mnohých prípadoch nepodarilo, a tak v niekoľkých domčekoch stále bývajú ľudia - poslední obyvatelia ulice.

Najväčšia ruina

Jednou z mála súkromných budov na ulici je Esterházyho palác. Štassel hovorí, že je to asi najväčšia ruina v Starom Meste. Začali ho stavať v sedemnástom storočí, prešiel mnohými rukami, neskôr, ešte aj v dvadsiatom storočí, sa k areálu pristavovali časti. Takou je aj dom architekta Szonyiho, v ktorom on sám býval. Postavili ho v roku 1926, ale nepôsobí rušivo. „Je to doklad o medzivojnovnej výstavbe. Vnútri je stále zaujímavý luster, knižnica a pôvodná obývačka,“ hovorí Štassel. Dnes tu sídli Fond ochrany vkladov.

Paláca sa týka v súčasnosti jediný stavebný zámer na tejto ulici. Má sa po rokoch zrekonštruovať, budú tu luxusné apartmány. V podzemí nádvoria má byť veľké parkovisko, do ktorého bude vstup z rušnej a vyťaženej Staromestskej ulice. Investor plánuje podkopať hradby, pretože pamiatkári dali podmienku, že do nich nesmie zasiahnuť.

Autá totiž po Kapitulskej nejazdia. Poslednú premávku si Štassel pamätá z osemdesiatych rokov, keď zbúrali jeden z domov v rámci areálu paláca a na dlažbu dali betónové panely, aby po nich mohli jazdiť nákladniaky. „V paláci mal byť mestský archív, išiel sa už prestavovať. Budova sa však na to nehodí, má krásne drevené stropy, klenby. Bojovali sme za to, aby to tu nebolo,“ hovorí.

Posledných nájomníkov odtiaľto vypratali v roku 1983, odvtedy palác chátra, jedno krídlo už samo padlo.

Jeden z posledných

V zlom stave sú na ulici ešte viaceré domy, napríklad číslo trinásť alebo dva. Pôvodne mala cirkev zámer začleniť viacero menších objektov do univerzitného areálu, nakoniec však projekty šli bokom. „Cirkev natrafila na problém typický pre budovy na tejto ulici - náročné obnovy a financie. Rekonštrukcie sú nákladné, najprv treba urobiť zameranie, prieskumy, staticky budovu zabezpečiť, múry sú často mokré, treba ich sušiť, potom spraviť projekt, až potom sa začne sama stavba,“ vytráťva Štassel.

Dom číslo tri je jedným z mála, ktorý je dodnes normálne obývaný. Býva tu architekt Vladimír Šimkovič. Rozhodol sa za socializmu, že tu chce žiť po tom, ako sa celou lokalitou zaoberal profesionálne, keď pra-

coval v Stavoprojekte. „Atmosféra tu je nadčasová, taká neuponáhľaná. To je to najcennejšie na Kapitulskej ulici. Počuť tu spievať vtáky, výhľad máme na vežu Klarisiek. Dlažbu vyhríeva slnko, cez ulicu občas prejde nejaký novic. To nikde inde nezažijete,“ rozpráva. Priznáva, že ulica je technicky nedokonalá, byty staré, nie sú tu obchody, ale to ho na nej láka. „Je to tu taký polovidiel. Vznikli tu zaujímavé susedstvá, o dom vyššie býval napríklad muzikológ Hanzi Albrecht, na ulici sa sušila bielizeň. Keď niekde niekomu tiekla voda, vybehol na ulicu, zaklopal vedľa a nosili sme si lavóry,“ spomína architekt. Vďaka projektom pozná každý byt. „Celú zónu sme prekreslili po podlažiach, vieme o každej miestnosti, prešli sme všetky domy a poprezerali si ich. Dali by sa tu robiť krásne veci.“

Romantické zákutia

Kapitulskú ulicu pre starobylú atmosféru milujú fotografi. Typické pre mnohé domy sú totiž krásne nádvoria so záhradami, ktoré pred očami okoidúcich ostávajú skryté. Sú za bránami domov. Domy, ktoré tu stoja, totiž nie sú typickými priechodnými domami. „Majú doslova stredovekú dispozíciu. Večer sa brány jednoducho zatvorili a ulica stíchla,“ hovorí Štassel. Niektoré z dvorov mali kamenné sedílie, z podjazdov sa šlo rovno do pivnice, kde boli sudy. Na nádvorí sa potom často príležitostne čapovalo víno. Dvorčeky sa zachovali aj so záhradkami a sochami či fontánkami, lebo do nich jednoducho nie je prístup. A to sa zrejme tak skoro nezmení.

Cirkev opatrne naznačila, že by rada do ulice vrátiť život. Kaviarne s terasami, tak ako to funguje o pár ulíc ďalej, tu však asi nikdy nebudú.

„Diecéza plánuje obnoviť pôvodnú krásu a príťažlivosť Kapitulskej,“ vysvetľuje jej hovorca Jozef Haľko. Avšak v zmysle kultúrneho dedičstva. „Ulička môže mať svoje čaro tým, že sú tu kaviarne, ale aj tým, že je tichá. Môže mať historickú príťažlivosť.“

Oživenie však môže priniesť aj plánovaná rekonštrukcia hradieb. Na jedinom mestskom pozemku, na konci ulice, kde je uzamknutý vchod na opevnenie smerom k Staromestskej ulici, má v budúcnosti byť aj kaviareň, toalety a priestor na výstavu.

Dorota Kráková

Jedinú národnú kultúrnu pamiatku v stropkovskom okrese nechali schátrať

Drevený chrám svätej Paraskievky z roku 1773 v obci Potoky v okrese Stropkov je v havarijnom stave. Ide pritom o jedinú národnú kultúrnu pamiatku v stropkovskom okrese. Viac povie Maroš Černý.

Chrám je v súčasnosti v havarijnom stave a vyžaduje si kompletnú rekonštrukciu.

Mikuláš Tatár, správca gréckokatolíckej farnosti Stročin a filiálnej obce Potoky: „Je potrebné tam urobiť komplet rekonštrukciu, počnúc od podláh, od statiky, cez elektroinštaláciu, cez opláštenie a plus kamenného oplatenia, kde niekedy bývala aj strieška. Čiže dať do toho pôvodného stavu, tak ako to kedysi bývalo. Mnohé tie časti sú už tým časom a tými rokmi zneškodnené a jednoducho chýbajú na mnohých miestach. Pri väčších dažďoch už zateká do chrámu.“

V týchto dňoch sa im podarilo z Nadácie VÚB získať 2,5 milióna korún. Na kompletnú rekonštrukciu to však nestačí.

Mikuláš Tatár, správca gréckokatolíckej farnosti Stročin a filiálnej obce Potoky: „Celkový rozpočet, ktorý je robený na rekonštrukciu tohto dreveného chrámu je zhruba 5,5 milióna slovenských korún.“

So žiadosťou o príspevok sa preto plánujú obrátiť aj na Ministerstvo kultúry SR.

Jozef Bednár, hovorca ministerstva kultúry: „Ministerstvo kultúry SR má pre majiteľov a vlastníkov národných kultúrnych pamiatok k dispozícii grantový program Obnovme si svoj dom, prostredníctvom ktorého môžu požiadať o rekonštrukciu týchto objektov a teda aj o riešenie ich havarijného stavu. Toto sa týka aj dreveného kostolíka v Potokoch.“

Dodajme, že spomínaný chrám mal byť v roku 1915 zbúraný.

Rádio Regina, 12:00, 15.10.2008

Ako sa zarába na zástupcovi Boha

Reportáž - V rodisku Jána Pavla II., vo Wadowiciach si ho rodáci ctia i vedia predať

Plac Jana Pawla pred Bazilikou Panny Márie vo Wadowiciach pripomína malý Babylon. Hemží sa tisíckami ľudí, hlahol zvonov sa miesi s hudbou peruánskych Indiánov a jazykmi z celého sveta. Katolícky svet si pripomína 30. výročie zvolenia kardinála Karola Wojtylu za pápeža...

Medzitým si v bočných uličkách rozložili svoje krámy pouliční obchodníci, mädlia si ruky a tešia sa na dobrý kšeft. Na Ulici Matky Božej fatimskej oproti námestiu zase nenápadný chlapík propaguje kláštorové víno, obďaleč mladá dáma ponúka lacný parfum s pápežskou fotografiou na fľaštičke... Verní rodáci na svojom pápežovi zarábajú aj tri roky po je smrti. Papa by sa čudoval...

Pápež a sedem trpaslíkov

Wadowice, 9 hodín ráno, sobota, druhý deň osláv 30. výročia nástupu Karola Wojtylu na Petrov stolec. V bazilike, v ktorej Svätý Otec prijal krst a ako malý chlapec miništroval, sa pred hodinou skončila omša. Na počesť Jána Pavla II. ju celebroidal poľsky prímás Józef Glempa. Po ranej pobožnosti sa veriaci valia ako riava do ulíc Wojtylovcov a Kostolnej nachádzajúcich sa iba na skok od rodného domu pápeža. Nedočkavo ich očakávajú predavači suvenírov. Všetky obchodíky v týchto uličkách ponúkajú rovnaký tovar. Pápežská podoba dominuje na každom darčekom predmete. Na kľúčenkách, šperkovniciach, krištáľových aj plastových pohárikoch, pestrofarebných ružencoch, príveskoch a náramkoch. Popri pápežovi a Ježišovi Kristovi majú obchodníci v zásobe trpaslíkov a Snehulienku a vedľa nich pestrofarebné matrišky... Týmito uličkami s obchodníkmi a so stánkami prejde denne niekoľko tisíc turistov. Józef Kreczmer má svoj butik na rohu Kostolnej ulice a Ulice Wojtylovcov. Jeho predajňa je najväčšia v meste. V tomto „kráme“ možno kúpiť všetko, čo s poľským pápežom súvisí aj nesúvisí. Knihy, obrazy, drevené sochy, valašky, opasky, miniatúrneho sloníka so zdvihnutým chobotom pre šťastie...

„V mojom obchode sa premieňa denne tisíc turistov, iba málokto odíde naprázdno,“ pochvaľuje si majiteľ obchodu so suvenírmí. Jeho manželka Krystýna sa priateľsky usmieva a prikyvuje. „Naozaj, niekedy je aj tisíc turistov, inokedy však nie,“ hovorí a nuka mi pápežskú ružu a kľúčenku s podobou Jána Pavla za 20 zlotých. Oproti ich krámu stojí niekoľko šiatrov z celtoviny. Sú prepchaté suveníry s pápežskými motívami. Ani stánkari si nemôžu na nedostatok zákazníkov sťažovať. Každý sa pri nich zastaví. Na prvé zastavenie zväčša nekúpi nič, potom sa vráti a vďačne „oferuje“ svoje zloté. Z cestovného ruchu a zo služieb žije mnoho obyvateľov „malého Vatikánu“, hoci oficiálne platí mestu dane len asi jedno percento.

Na konci Kostolnej ulice číslo 7 stojí rodný dom Karola Wojtylu. Je veľký a dýcha prítomnosťou svojich dávnych obyvateľov. Rodičia budúceho pápeža - poľský dôstojník Karol so svojou manželkou Emiliou, príležitostnou krajčírku a s prvorodeným synom Edmundom, sa do tohto domu nastáhovali v roku 1919. O rok neskôr sa v ňom narodil aj mladší Wojtyla. Pokrstili ho Karol Józef. Prvé meno dostal po otcovi, druhé po poľskom národnom hrdinovi maršalovi Pilsudskom. Maršal v čase jeho narodenia oslavoval dobytie Kyjeva.

Na nádvorí domu sedia ako lastovičky ženičky, ruky zbožne zložené v lone. Rozjímajú a nasávajú atmosféru starého domu. Medzitým po vyleštenej dlažbe prichádzajú noví pútnici. Nikto z domácich si netrúfa uhádnuť počet turistov, ktorí zavítajú do domu. Odhady hovoria približne o pol miliónu ročne. V jubilejnom roku pontifikátu ich však bude oveľa viac.

Do rodného domu pápeža možno vstúpiť len s dôkladne očistenými topánkami a bez sprievodu psa alebo mačky. Návštevník nesmie žuť žuvačku, musí si sňať klobúk alebo čiapku, nepoužívať počas prehliadky mobilný telefón a v priestoroch nekonzumovať žiadne jedlo. A, samozrejme, byť vhodne oblečený. Sestra Nazaretka, ktorá sedí pri hlavnom vchode a číta knižku, občas zdvihne hlavu a ponad okuliare skontroluje,

či ste dodržali predpisy, prípadne či ste oferovali zopár zlotých na plánovanú rekonštrukciu rodného domu. Ak je všetko v poriadku, milostivo pokýva hlavou a znova sa zahľbí do svätej knihy.

Osudná nehoda

Pokladnička, či skôr poriadna kasa na milodary, stojí v jednej z izieb, ktorú obývali Wojtylowci. Niekto do nej vhodí zopár mincí, iný nie. „Do obnovy rodného domu pápeža investujeme v priebehu dvoch rokov asi 4 milióny zlotých,“ informuje starosta Wadowic Stanislaw Koparba. Aj časť finančných prostriedkov z milodarov sa použije na opravu domu z predminulého storočia. Napriek tomu, že peňazí nie je dosť ani v mestskej pokladnici, vstupné do rodného domu Jána Pavla II. sa nevyberá.

Dom má päť izieb. Na stenách sú fotografie pápeža v rôznych podobách - od dojčaťa až po hlavu cirkvi, v truhliciach pri stene je vystavené jeho športové oblečenie, lyže, knihy.

A ešte fotografie, keď dobyjal svet na divadelných doskách... Ak by sa Karol Wojtyla totiž nestal hlavou cirkvi, mohol byť športovcom či divadelným umelcom. Karol vášnivo miloval divadlo, atletiku, futbal, lyžovanie a jazdu na motorke. Keď v Krakove nacisti zrušili Jagelovskú univerzitu, na ktorej študoval, živil sa ako robotník v kameňolome alebo v chemickej fabrike. Do práce jazdil na motorke značky Wanderer s motorom Sachs.

Okamih, ktorý poznačil 20-ročného Karola, však zmenil jeho budúcnosť. Raz, keď sa neskoro večer vracal z práce, zrazilo ho nemecké auto. Silno krvácal a upadol do bezvedomia. Zranený Wojtyla sa prebral až v nemocnici, kde mu otec povedal, že ho v náručí priniesla do nemocnice mladá a krásna žena, ktorú v mestečku dovtedy nikto nevidel. Karol uveril, že mu život zachránila Panna Mária. Dodnes vám vo Wadowiciach každý ochotne odprisahá, že to bola Panna Mária.

Malá blúzka...

„Ciao, Pavlo,“ jačí mladá Talianka pred domom číslo 7 a zalamuje pritom rukami, keď sestra Nazaretka

zamyká hlavný chod. Temperamentná Talianka má priúzku blúzku alebo priveľké prsia. Aj tesné rifle má akési krátke na tunajšie pomery - vykúkajú z nich opálené lýtka. Pri pohľade na túto ženu mi schádza na um, že od rána som nevidel v okolí „pápežovho“ námestia „obnaženú“ ženu. Dokonca aj polonahé dámy na titulných stránkach v pánskych časopisoch novinoví predavači cudne skrývajú v zadných výkladoch.

Medzitým sa temperamentná Talianka márne pokúša obmäkčiť sestru Nazaretku. „Pani“ rodného domu Karola Wojtyly je neoblomná. Dom je prístupný verejnosti len od 9. do 17. hodiny. Teraz je už 15 minút po záverečnej a sestra Nazaretka jej radí, aby prišla zajtra. Vyzýva Talianka sa v sprievode svojich dvoch gavalierov napokon vyberie na trhy. Tie, našťastie, nemajú otvá-

racie hodiny. Jeden gavalier jej kúpil pápežskú ružu za pár zlotých, druhý pohárik s podobizňou Jána Pavla II. V „malom Vatikáne“ prespia v jednom z mnohých penziónov alebo v súkromí. Cena je prijateľná, od 20 do 130 zlotých za noc a osobu.

Atrakcia policajti

„Señore, dajte zloté na mlieko,“ odrieka svoju vlastnú modlitbu mladý žobrák pred bazilikou na Placi Jana Pawla neskoro po popoludní, keď sa na počesť Karola Wojtyly skončil koncert svornosti. V jednej ruke drží plastový pohárik, v druhej malé dieťa. Je zabalené v špinavých handrách, občas otvorí oči a znova zaspí. Nad žobrákovou hlavou sa týči kostolná veža, pod ňou žiari namaľovaný papa Ján Pavol II. a nad žobrákom rozprestiera náruč. Žobrák nie je jediný, ktorý od rána do

večera vytrvalo prosí o almužničku. Celé námestie sa žobrákmi a tulákmi len tak hmýri. Na pápežské oslavy prichádzajú do Wadowic tuláci zo širokého okolia. Veria, že bohobojní Poliaci budú solidárnejší.

„Počas osláv sú Wadowičania ľudskejší,“ pochvaľuje si František Fiocek, tulák, bezdomovec a príležitostný zlodej, akých je aj vo Wadowiciach dosť. Iba niekoľko minút predtým sa mi snažil vytiahnuť z vrecka peňaženku, keď sa mu to nepodarilo, poprosil o „šľuku“. Oferoval som mu teda aspoň cigaretu. Podvečer sa vyrojili z mestskej budovy mestskí strážnici. Idú sa fotografovať k soche pápeža Jána Pavla II. s turistami. Stanyslav Koparba má mužov strážiacich poriadok v meste dostatok. Podľa jeho slov však veľa roboty v malom Vatikáne nemajú.

„Wadowice sú veľmi pokojné počas celého roka a ľudia takmer vôbec nepáchajú trestnú činnosť,“ pochvaľuje si.

Podvečer, keď sa v pápežovom rodnom mestečku šíri z polí vôňa spálenej zemiakovej vňate a v bočných uličkách utíchol obchodný ruch, prichádzajú na námestie zaľúbenci. Držia sa za ruky, popíjajú v reštauráciách silné pivo alebo len tak sedia na lavičkách. Schádza mi na um odveká múdrosť. Kto chce poznať dušu básnika, musí navštíviť jeho rodné mesto. Cez deň aj v noci, dodávam v duchu. Papa by sa asi čudoval, ale určite by sa nehneval...

„Počas osláv sú Wadowičania ľudskejší, zopár zlotých oferujú aj na žobrákov a tulákov.

František Fiocek, tulák

Kto bol Ján Pavol II.

Pápež Ján Pavol II. pôvodným menom Józef Karol Wojtyla sa narodil 18. mája 1920 v poľských Wadowiciach. Bol prvý netaliansky pápež od roku 1522 a najmladší od roku 1846. Na Petrovom stolci pôsobil takmer 27 rokov. Zomrel po dlhom boji proti Parkinsonovej chorobe 2. apríla 2005. Do dejín vstúpil ako najpopulárnejší pápež.

Wadowice pri Krakove sú veľmi pokojné mestečko počas celého roka a ľudia takmer vôbec nepáchajú trestnú činnosť. Stanyslav Koparba, primátor mesta

Jožo T. Schön
HN, 17.10.2008

Wojtylu napadol vo Fatime kňaz

Na Jána Pavla II. v roku 1982 zaútočil nožom vo Fatime španielsky kňaz. V novom filme o poľskom pápežovi to prezradil jeho dlhoročný sekretár Stanislaw Dziwisz.

Keď presne pred tridsiatimi rokmi, 16. októbra 1978 zaznelo vo Vatikáne Habemus papam, šéf sovietskej tajnej služby Jurij Andropov varoval kremľské politbyro, že budú problémy. Nemýlil sa.

Kardináli po zdĺhavých siedmich neúspešných kolách hlasovania postavili na čelo katolíckej cirkvi 58-ročného Poliaka Karola Wojtylu. Po 455 rokoch si tak na pápežský stolec nezasadol Talian.

„Poliaci boli v 70. rokoch takí deprimovaní, že málokto veril, že komunizmus raz padne. Nečakali sme taký dar z nebies v podobe Jána Pavla II., ktorý prebudil celý národ,“ citovalo Polskie Radio slová bývalého lídra hnutia Solidarnosť Lecha Walesu, ktorý si včera tiež pripomenul 30. výročie zvolenia Wojtylu za pápeža.

Pápeža zranili vo Fatime

Poľský Sejm včera s aplauzom prijal rezolúciu, ktorá pri-

znáva pápežovi zásluhy na páde komunizmu v Poľsku a získaní nezávislosti. Vo Vatikáne veriaci oslávili okrúhle výročie omšou v Katakombách Baziliky svätého Petra, obetovanou za blahorečenie Jána Pavla II. Tento proces sa začal tri mesiace po jeho smrti v apríli 2005. Napriek tomu, že pravidlom bolo čakať aspoň päť rokov.

Wojtyla prežil v máji 1981 atentát na Svätopeterskom námestí, keď naňho strieľal Ali Agca, ktorý sa teraz paradoxne uchádza o poľské občianstvo. Takmer presne o rok neskôr sa pápeža pokúsil zabiť aj ultrakonzervatívny španielsky kňaz počas jeho návštevy svätej Fatime.

Juan Maria Fernandez v Krohn vtedy zaútočil na pápeža nožom. Kňaza odzbrojila pápežova ochranka, neskôr si odsedel šesť a pol roka vo väzení.

Vatikánom zamlčané zranenie odhalil dokumentárny film Testimony, ktorého premiéru si včera v Audienčnej sále pozrel aj pápež Benedikt XVI.

Tomáš Hudák,
SME, 17.10.2008